OZ Naša Nižná Šebastová

ŠEBEŠSKÉ NOVINKY

| 2. číslo | Jún 2026 | ročník vydania: XIII. | štvrťročník

| EV 5664/18 ISSN 2585-920 X

Iniciatíva za zachovanie a opravu náhrobného kameňa a hrobového miesta Júliusa Vargu

Podnetom pre vznik tohto príspevku bol naliehavý telefonát stálej čitateľky Šebešských noviniek a všímavej pozorovateľky diania v Nižnej Šebastovej. Oslovila ma hľadajúc pomoc pri zachovaní náhrobného kameňa a miesta posledného odpočinku niekdajšieho učiteľa, správcu a riaditeľa šebastovskej ľudovej, neskôr národnej a potom základnej školy Júliusa Vargu (15. 2. 1893 – 28. 7. 1959) a jeho manželky Emílie Vargovej, rod. Šalátovej (18. 7. 1896 – 27. 9. 1964) na miestnom cintoríne.

Július Varga svojou celoživotnou spoločenskou (či už civilnou-pedagogickou alebo cirkevnou - kantorskou) aktivitou výraznou mierou prispel k rozvoju života miestnej komunity, čím sa natrvalo zapísal do dejín obce a patrí nesporne medzi jej významné osobnosti. Napriek svojim celoživotným zásluhám na prospech miestnych obyvateľov všetkých vekových kategórií upozornili kompetentné orgány mesta Prešov na možnú likvidáciu náhrobného kameňa a hrobového miesta Júliusa Vargu a jeho manželky vzhľadom na aktuálne neuhradené poplatky stanovené mestom.

V krátkom časovom rozpätí ide tak už o druhý prípad upozornenia správcu miestneho cintorína na možnosť zániku významného pamätníka a miesta posledného odpočinku človeka, ktorý sa svojím činom alebo celoživotnou aktivitou zapísal do histórie Nižnej Šebastovej. V prvom prípade išlo o Mateja Huľu, priameho účastníka známej šebastovskej vzbury v roku 1925. Pri zásahu proti obrancom šebastovských františkánov sídliacim v miestnom kláštore zasiahla guľka zo strelnej zbrane jedného z nasadených četníkov dvadsaťtriročného mládenca Mateja, ktorý zraneniu podľahol. Vďaka iniciatíve viacerých Šebastovčanov, ktorým záležalo a záleží na zachovaní pamätníkov na významné udalosti či osobnosti miestnej histórie, podarilo sa akciu za uchovanie a opravu hrobu Mateja Huľu doviesť do úspešného konca. Všetkým, ktorí sa o to akýmkoľvek spôsobom pričinili, patrí naša úprimná vďaka.

Druhým prípadom je aktuálne iniciovaná snaha o zachovanie a opravu náhrobného kameňa a miesta posledného odpočinku Júliusa Vargu. Veríme, že aj táto iniciatíva sa stretne nielen s podporou miestnej komunity, ale aj kompetentných orgánov mesta, ktoré majú v tomto smere rozhodujúce slovo. Pretože na zachovaní a udržiavaní pamätných miest významných osobností, ktoré výraznou mierou prispeli k povzneseniu niektorej zo sfér spoločenského života Nižnej Šebastovej, naozaj záleží.

V súvislosti s tým oslovil som v mene obyvateľov našej miestnej časti riaditeľa Technických služieb mesta Prešov PhDr. Martina Lipku, PhD., v kompetencii ktorých je aj správa cintorína v Nižnej Šebastovej. Výsledkom nášho telefonického rozhovoru bola jednoznačne pozitívna reakcia a podpora nášho úsilia, no oficiálne stanovisko na nami zdôvodnenú požiadavku predložia zodpovedné orgány mesta Prešov.

V prospech nami iniciovaného úsilia by ako príklad mohla poslúžiť podobná aktivita mesta Prešov publikovaná na stránkach kultúrno–spoločenského mesačníka Prešovský magazín v časti Objavovanie Prešova / Pamätihodnosti. V rubrike Z minulosti Prešova sa uvádza: „Mestský cintorín Prešova je miestom posledného odpočinku mnohých osobností z našich dejín. Hroby tých najvýznamnejších sú národnou kultúrnou pamiatkou alebo sú zaradené medzi pamätihodnosti mesta Prešov. Keďže príbuzní a potomkovia týchto osobností už poväčšine nežijú, ich náhrobníky chátrajú. Mesto Prešov sa preto rozhodlo vyčleniť na obnovu a starostlivosť o 17 hrobov a Pamätník obetiam fašizmu finančné

Miesto posledného odpočinku Júliusa Vargu na cintoríne v Prešove – Nižnej Šebastovej. Foto: Marián Bilý

prostriedky, aby sa zachránili do budúcnosti. V Prešovskom magazíne postupne predstavíme jednotlivé osobnosti a ich osudy s fotografiami ich hrobov pred a po obnove. Mesto si tým chce pripomenúť a zároveň uctiť ľudí, ktorí zanechali stopu v jeho dejinách."

Medzi predstavenými osobnosťami sú významní jednotlivci z rôznych sfér spoločenského života. Napríklad právnik, pedagóg a numizmatik Jozef Adolf Herfurth (1820 – 1895), priekopník modernej botaniky a učiteľ Fridrich Hažlinský (1818 – 1896), maliar portrétov Ján Rombauer (1782 – 1849), skladateľ, organista a dirigent Mikuláš Moyzes (1872 – 1944), spisovateľ, novinár a učiteľ Fedor Lazorík (1913 – 1969), fotograf, svetlotlačiar a lekárnik Karol Divald (1830–1897) či architekt Július (Gyula) Rochlitz (1827–1886).

Oceňujeme nesporne záslužné rozhodnutie kompetentných orgánov mesta Prešov venovať systematickú pozornosť pamätným miestam ľudí, ktorí aktivitou a výsledkami práce v rámci svojej profesie či voľnočasového záujmu dosiahli výrazné úspechy v tej ktorej oblasti a výrazne sa tak zapísali nielen do histórie mesta, lež aj s presahom za jeho hranice.

Rovnako ako mestu Prešov a jeho obyvateľom záleží na zachovaní a udržiavaní hrobových miest významných osobností, tak aj nám, obyvateľom jednej z jeho miestnych častí, by malo záležať na zachovaní a udržiavaní pamätných miest osobností, ktorí svojou celoživotnou záslužnou prácou „zanechali stopu" v našich miestnych dejinách. K takým nesporne patril aj Július Varga. Dnes ešte medzi miestnymi starousadlíkmi žijú pamätníci jeho záslužného účinkovania v svetskom a cirkevnom živote Nižnej Šebastovej, ale pre väčšinu tých neskôr narodených a tých, ktorí sa tu natrvalo usadili až neskôr, ide dozaista o osobnosť málo známu alebo celkom neznámu. Záslužnú prácu Júliusa Vargu v prospech miestnej komunity predstavujeme v samostatnom príspevku.

Július Varga (1893 – 1959)
a jeho účasť v svetskom a cirkevnom živote Nižnej Šebastovej

Július Varga - niekdajší dlhoročný učiteľ, správca a riaditeľ najprv Rímsko-katolíckej ľudovej školy, neskôr Národnej školy v Nižnom Šebeši (oficiálny názov obce do roku 1948) a popri tom aj kantor (organista) v miestnom cirkevnom svätostánku patrí nepochybne medzi popredné osobnosti svetskej i cirkevnej histórie niekdajšej spádovej obce Nižná Šebastová. Celý aktívny život Júliusa Vargu bol úzko spätý s výchovou a vzdelávaním najmladšej generácie Nižnošebastovčanov, preto práve na jeho pedagogickú a manažérsku prácu sústreďujeme v tomto príspevku hlavnú pozornosť. Ako dlhoročný správca miestnej základnej školy (najprv cirkevnej ľudovej, neskôr štátnej národnej) mal zásadný podiel nielen na postupnom rozširovaní a zveľaďovaní jej učebných priestorov, ale aj na skvalitňovaní výchovno-vzdelávacieho procesu.

Náčrt historických premien významnej miestnej vzdelávacej inštitúcie kladúcej základy pre postupný rozvoj osobnostného a vedomostného potenciálu školopovinných detí v Nižnej Šebastovej, na základy ktorej mohli nadviazať ďalšie vzdelávacie inštitúcie na vyššom stupni vzdelávania, sme predstavili v dvoch príspevkoch publikovaných na stránkach dvoch čísel Šebešských noviniek v decembri 2023 a februári 2024.

V súvislosti so skúmaním existencie danej inštitúcie a jej premien v priebehu času sme sa pokúsili predstaviť nielen premeny budovy školy, jej postupné stavebné úpravy, ale aj priblížiť konkrétne osoby a osobnosti, ktoré sa priamo podieľali na plnení jej primárneho zamerania – vyučovania, ale aj nemenej dôležité postoje a činy hodnostárov svetskej a cirkevnej vrchnosti, ako aj ľudí z miestnej komunity zabezpečujúcich vhodné priestorové podmienky na vyučovanie žiakov a životné potreby učiteľov.

Vzhľadom na obmedzený rozsah príspevku sústredíme pozornosť aspoň na to najpodstatnejšie. Budova školy vo vtedajšom Nižnom Šebeši (oficiálny názov obce používaný až do roku 1948) bola podľa dostupných údajov postavená v roku 1866 a renovovaná či rekonštruovaná v roku 1910.

Územie Slovenska bolo v tom čase súčasťou Rakúsko – Uhorska. Vyučovacím jazykom bola žiakom nezrozumiteľná maďarčina. Optimistickejšiu budúcnosť pre Slovákov a ich vzdelávanie v rodnom jazyku – slovenčine priniesol až rozpad monarchie po prvej svetovej vojne a vznik Československa v roku 1918.

Šebastovská škola bola súčasťou siete cirkevných ľudových škôl podriadených cirkevnej vrchnosti zastúpenej biskupom na Biskupskom úrade v Košiciach. Mala názov Rímsko-katolícka ľudová škola v Nižnom Šebeši. Išlo o cirkevnú školu, každé rozhodnutie miestneho školského orgánu (zvolených členov školskej stolice) musela preto potvrdiť nadriadená cirkevná inštitúcia, t. j. Biskupský úrad v Košiciach. Reprezentoval ju aktuálny biskup a zároveň apoštolský administrátor, ktorý všetky rozhodnutia školskej stolice oficiálne posudzoval a odobroval alebo zamietal. Požadované zmeny miestnej školskej stolice sa tak mohli začať realizovať iba po jeho súhlasnom vyjadrení.

Začiatky pedagogického účinkovania Júliusa Vargu v šebastovskej cirkevnej škole spadajú do roka 1927. Podľa Zápisnice zo 7. augusta 1927 sa práve v tento deň uskutočnil pod dohľadom dvanástich členov miestnej školskej stolice konkurz na miesto nového učiteľa školy a zároveň kantora (organistu) v miestnom katolíckom svätostánku. Podľa uvedenej zápisnice sa na konkurze zúčastnilo sedem uchádzačov z rôznych kútov Slovenska. Dôležitou súčasťou konkurznej previerky bolo aj ovládanie hry na organ. Július Varga svojím vystúpením presvedčil všetkých členov výberovej komisie (školskej stolice) a bol jednohlasne zvolený na miesto nového učiteľa a kantora. Ako sa neskôr ukázalo, bola to vskutku dobrá voľba. Július Varga bol nielen rozhľadený a ambiciózny učiteľ, ale aj oduševnený organista a skvelý spevák. Výber členov šebastovskej školskej stolice bol po potvrdení biskupským úradom oficiálne schválený a nový učiteľ – organista mohol nastúpiť na zodpovedné miesto v svetskej i cirkevnej sfére svojho profesijného života.

Po nástupe na nové učiteľské miesto v šebastovskej cirkevnej ľudovej škole pripadla Júliusovi Vargovi úloha zapisovateľa zo zasadnutí školskej stolice. Ako učiteľ ovládajúci prácu s jazykom bol pokladaný za najpovolanejšieho, ktorému bolo hodno zveriť takúto zodpovednú funkciu. Svojou pravidelnou účasťou na zasadnutiach školskej stolice mal zároveň dokonalý prehľad o problémoch, ktoré riešila školská stolica pod vedením jej predsedu – aktuálneho farára šebastovskej farnosti. Zároveň mohol aj on sám priamo poukazovať na naliehavú potrebu riešenia problémov, na ktoré narážal v učiteľskom a neskôr aj riaditeľskom a správcovskom povolaní.

Zachované zápisnice z jednotlivých zasadnutí šebastovskej školskej stolice svedčia o Vargovom ovládaní dobovej podoby spisovného jazyka a o precíznej práci s ním. Jeho písomné prejavy sú kompozične i štylisticky veľmi dobre zvládnuté, zrozumiteľné, objektívne podané a čitateľsky príťažlivé.

Písomným dôkazom „po úradnej návšteve dvojtriednej Rímsko-katolíckej ľudovej školy v Nižnom Šebeši za prítomnosti školského inšpektora Pavla Galla“ je zachovaná zápisnica napísaná Júliusom Vargom 26. októbra 1927 za prítomnosti školského inšpektora Pavla Galla, predsedu školskej stolice pátra Kallista Biloveszkého a členov učiteľského zboru Júliusa Vargu a Margity Andreanskej.

Úradná návšteva inšpektora bola v skutočnosti kontrolou aktuálneho stavu školy. Vyplynuli z nej konkrétne úlohy na nasledujúce obdobie, ktoré sa bezprostredne dotýkali nielen miestnej školskej stolice, ale aj dvojčlenného učiteľského zboru, v ktorom mal Július Varga spočiatku postavenie učiteľa, neskôr aj riaditeľa a správcu školy. Inšpektor Pavol Gallo poukázal na potrebu rozšírenia školy a akútnu potrebu skvalitnenia učiteľského bývania, čo sa bezprostredne dotýkalo práve Júliusa Vargu.

Okrem odhalenia niektorých menej závažných nedostatkov v rámci interiéru i exteriéru školy sústredil inšpektor Gallo pozornosť aj na kontrolu a hodnotenie vyučovacieho procesu. V rámci neho vyzdvihol názorné vyučovanie prírodopisu a dôraz vyučujúceho na tvorivosť a samostatnosť pri vyučovaní slohu. Vskutku pozitívne bolo aj zápisnične zdokumentované hodnotenie nového správcu školy (Júliusa Vargu) inšpektorom: „Ináč, vidím, že novovyvolený správca donáša do školy nový život a verím, že pri jeho povahe a príjemnom vystúpení v škole bude vedieť tak po stránke obsahovej a národnovýchovnej docieliť pozitívnejšie výsledky, ale aj vyzískať mimoškolskou prácou stavu primeranú dôveru a vážnosť u ľudu, čo do teraz kuľhalo.“

Po úradnej návšteve šebastovskej ľudovej školy inšpektorom Gallom sa kompetentný školský orgán reprezentovaný členmi školskej stolice za aktívnej účasti správcu školy Júliusa Vargu pustil naplno do práce na zveľaďovaní miestnej výchovno-vzdelávacej inštitúcie. Vďaka pracovnému zápalu a organizačným schopnostiam členov školskej stolice a správcu školy sa im stanovené ciele darilo postupne napĺňať.

Medzi zásadné úlohy, ktoré podľa odporúčaní inšpektora bolo treba zrealizovať v priebehu nasledujúcich rokov, patrilo najmä doriešenie vyhovujúceho ubytovania pre učiteľa (bytu v budove školy) a vybudovanie nových priestorov pre tretiu učebňu v rámci plánovaných stavebných úprav budovy školy.

O postupných krokoch riešenia vytýčených úloh rokovali členovia šebastovskej školskej stolice vedenej pátrom Kallistom Biloveszkým na svojom zasadnutí 12. decembra 1927. Hlavným bodom programu bolo vybudovanie učiteľského bytu v rámci budovy školy a v súvislosti s tým aj schválenie predloženého stavebného plánu a finančného rozpočtu. Potrebu výstavby nového bytu zdôvodnil predseda stolice tým, že aktuálny priestor je na ubytovanie učiteľa Júliusa Vargu celkom nevhodný a ani jeho súčasné ubytovanie v prenajatom byte nezodpovedá požiadavkám doby. Navyše sa má učiteľ Varga podľa zmluvy vysťahovať z bytu, čím sa dostáva do nepríjemnej situácie, keďže žiadne vhodné náhradné ubytovanie sa v obci nenašlo. Preto treba podľa predsedu už na začiatku nasledujúceho roka 1928 začať s výstavbou nového bytu. Architektonické riešenie bytu doplnené plánovaným finančným rozpočtom vypracoval architekt Gaál.

Členovia školskej stolice súhlasili s predloženým návrhom jej predsedu. V prijatom uznesení sa konštatovalo, že byt „má byť tenkými priečnymi stenami stavaný, aby v páde potreby tretej učebnej sieni mohol byť pretvorený pre otáznu triedu.“ Z uvedeného je zrejmé, že členovia stolice pokladali vybudovanie učiteľského bytu za viac menej dočasné a finančne menej náročné riešenie, akési východisko z núdze, čomu podriadili aj jeho architektonické riešenie. Nútila

ich k tomu potreba rozšírenia vyučovacích priestorov v rámci školskej budovy o novú (v poradí tretiu) učebňu.

Stavebné práce na učiteľskom byte v rámci budovy šebastovskej cirkevnej ľudovej školy sa mohli naplno rozbehnúť a v plánovanom období roka 1928 aj úspešne dokončiť po podpísaní podrobne vypracovanej Stavebnej zmluvy zástupcami školskej stolice a stavebníkom Štefanom Hruškom 15. apríla 1928 a jej odobrení 27. apríla 1928 nadriadeným cirkevným orgánom (Biskupským úradom v Košiciach) zastúpeným vtedajším biskupom a apoštolským administrátorom Jozefom Čárskym.

Rozhodnutie o postupe riešenia prestavby či dostavby budovy školy v súvislosti s potrebou jej rozšírenia o tretiu učebňu bolo prijaté na riadnom zasadnutí členov šebastovskej školskej stolice v roku 1929. Svedčí o tom „Zápisnica napísaná v Nižnom Šebeši dňa 28. júla 1929 na riadnom zasadnutí rím. kat. školskej stolice.“ Na poste zapisovateľa naďalej pôsobil Július Varga, ktorého sa aktuálne riešený problém potreby rozširovania vyučovacích priestorov ako potenciálneho správcu školy bezprostredne dotýkal. Potreba nových priestorov súvisela s nárastom počtu zapísaných žiakov. Zasadnutiu školskej stolice predsedal nový šebastovský farár Cyril Loffay, ktorý na tomto poste nahradil Kallista Biloveszkého.

Správu o aktuálnom náraste počtu zapísaných žiakov a s ním súvisiacou potrebou vybudovania nových priestorov predložil učiteľ Július Varga. Konštatoval v nej, že podľa zápisu žiakov uskutočneného v júli 1929 bolo do jednotlivých ročníkov (prvého až siedmeho) miestnej školy zapísaných celkom 139 žiakov. Podľa rozdelenia ročníkov do dvoch tried (učební) by malo prvú triedu (1. – 3. ročník) navštevovať 95 žiakov a druhú triedu (4. – 7. ročník) 44 žiakov.

Vzhľadom na vysoký počet žiakov je podľa vyjadrenia učiteľa Júliusa Vargu, „vyučovanie v prvej triede úplne znemožnené tým viacej, že učebná sieň pre 95 žiakov je malá.“ Varga upozornil prítomných aj na skutočnosť, že počet žiactva sa ešte navýši po zatiaľ nezrealizovanom „popise školopovinných.“ „V záujme zdravia, prospechu a rozvoja školy“ učiteľ Július Varga „vrele odporúča sriadenie tretej triedy a vyzýva členov školskej stolice o kladné rozhodnutie sa dokumentujúc aj tým, že počet žiactva v budúcich rokoch vzrastá a sriadenie tretej triedy už tohoto roku je nevyhnuteľné.“

V prijatom uznesení školskej stolice odsúhlasili jej členovia jednohlasne návrh Júliusa Vargu nadväzujúci na niekdajšie odporúčanie inšpektora Pavla Galla z roku 1927 rozšíriť učebné priestory v rámci miestnej ľudovej školy o tretiu učebňu, no zároveň požiadali predsedu a pokladníka stolice, aby informovali o aktuálnej finančnej situácii stolice. Po správe pokladníka stolice o absolútnom nedostatku financií boli členovia stolice nútení odložiť plánovanú výstavbu tretej triedy až na nasledujúci rok 1930.

Ďalší akútny problém, na ktorý upozornil učiteľ Július Varga školskú stolicu, sa týkal nevhodných podmienok na vyučovanie v existujúcich priestoroch. Boli ním polorozpadnuté podlahy v obidvoch triedach šebastovskej ľudovej školy. Členovia školskej stolice poverili uznesením svojho člena Viktora Lenarta, aby obidve triedy skontroloval a dlážky v nich opravil. Finančné náklady sa mali zarátať medzi výdavky školského rozpočtu na rok 1929/1930.

Z uvedených požiadaviek Júliusa Vargu na členov školskej stolice je zrejmé, že mu ako ozajstnému správcovi školy záležalo na vytvorení v rámci možností čo najlepších podmienok na vyučovanie šebastovských detí a mládeže, pretože okrem kvalitného vyučujúceho majú aj tie nemalý podiel na kvalite výchovno – vzdelávacieho procesu. V stiesnených priestoroch triedy s veľkým počtom žiakov, kde je obrazne povedané hlava na hlave, možno asi ťažko požadovať od vyučujúceho vysokú kvalitu vzdelávacieho procesu, po ktorej nadriadené kontrolné orgány reprezentované inšpektorom tak volali.

Okrem rozšírenia vyučovacích priestorov o novú učebňu a opravy nedostatkov v už existujúcich priestoroch predložil Július Varga členom školskej stolice na jej aktuálnom zasadnutí aj žiadosť o oficiálne vymenovanie za správcu šebastovskej ľudovej školy. Neoficiálne vykonával túto funkciu už dlhšie, ale oficiálne v nej potvrdený nebol ani stolicou ani nadriadeným cirkevným orgánom. Preto sa rozhodol predložiť žiadosť najprv členom školskej stolice, ktorí boli s jeho prácou maximálne spokojní; všetci ju odobrili a návrh na oficiálne potvrdenie správcovskej funkcie spojenej s finančným ohodnotením postúpili nadriadenému cirkevnému orgánu v Košiciach. Ten však potvrdenie správcovstva Júliusovi Vargovi nepotvrdil a podmienil ho dobudovaním nových priestorov (tretej učebne) v budove šebastovskej cirkevnej školy. Ak sa tak v dohľadnom čase nestane, šebastovskej škole, podľa vyjadrenia nadriadeného cirkevného orgánu, hrozí strata cirkevného (katolíckeho) štatútu ľudovej školy. Členovia školskej stolice boli tak pod tlakom cirkevnej vrchnosti nútení napriek nedostatku finančných prostriedkov hľadať spôsob, ako tejto hrozbe predísť.

Hrozbu sa podarilo odvrátiť školskou stolicou navrhnutým riešením, s ktorým nadriadený cirkevný orgán zastúpený biskupom Čárskym súhlasil. Išlo o zavedenie striedavého (dopoludňajšieho a popoludňajšieho) vyučovania a navýšenie dvojčlenného učiteľského zboru o nového učiteľa s doriešením jeho finančného zabezpečenia.

Rozšírenie školy o novú (v poradí tretiu) učebňu bolo vskutku nevyhnutnosťou a krokom správnym smerom aj z hľadiska skvalitňovania podmienok vyučovania. Ani zďaleka však nebolo ideálom, a to najmä kvôli spájaniu ročníkov v jednej triede, čo zjavne sťažovalo podmienky učenia sa žiakov a zvyšovalo nároky na výučbu na strane učiteľov.

Kvalitnejšie podmienky na vyučovanie nastali až po tom, keď v jednej triede (učebni) boli sústredení iba žiaci jedného ročníka. K tomu však došlo až oveľa neskôr, po skončení druhej svetovej vojny, zániku vojnového Slovenského

štátu a vzniku povojnového Československa.

K prvému zásahu politickej moci do cirkevného štatútu a vlastníctva šebastovskej cirkevnej ľudovej školy došlo však paradoxne už v čase existencie vojnového Slovenského štátu, ktorého prezidentom bol cirkevný hodnostár. Jej nehnuteľný a hnuteľný majetok prešiel „do používania politickej obci Nižný Šebeš“, ako sa uvádza v Zápisnici z 12. decembra 1941. Udialo sa tak podľa presne citovaného paragrafu zákona zo dňa 26. novembra 1940 a vyhlášky Ministerstva školstva a národnej osvety zo dňa 27. augusta 1941.

Nové spoločensko-politické pomery po februári 1948 a nástupe komunistov k moci priniesli zásadné zmeny v školskom systéme. Bol to druhý zásah politickej moci do štatútu školy. Šebastovská ľudová škola definitívne stratila svoj cirkevný štatút a postavenie v sieti cirkevných ľudových škôl. Prejavilo sa to aj v zmene jej názvu na Národnú školu v Nižnej Šebastovej.

Učiteľský zbor pokračoval v pôvodnej trojčlennej zostave. Národnú školu naďalej viedol Július Varga, no už nie ako jej správca, ale ako riaditeľ školy. Nový školský zákon priniesol zásadné zmeny vo vyučovacom procese. Zmenili sa viaceré vyučovacie predmety, „škola sa spája so životom, stáva sa politickou, čiže život a práca v obci, okrese, v kraji a našom štáte sa prenáša do našej školy.“

Evidentné boli aj zmeny v náplni vyučovania a vyučovacích metódach. Zaviedla sa povinná osemročná školská dochádzka. V súvislosti s tým v roku 1948 „vznikajú obvody pre zriadenie osemročných stredných škôl. Naša obec bola pridelená do obvodu OSŠ v Ľuboticiach. Keď žiak skončil 5. ročník NŠ, prechádzal do 6. ročníka OSŠ.“

Personálne obsadenie pedagógov šebastovskej národnej školy bolo v priebehu nasledujúceho desaťročia (1948 – 1958) rovnaké. Na poste riaditeľa zotrval Július Varga, učiteľkami Margita Andreanská a Elena Karšaiová. V školskom roku 1958/1959 sa však personálne obsadenie pedagógov školy zmenilo. Vzhľadom na dôchodkový vek dvoch učiteľov odišli z dlhoročných školských služieb riaditeľ Július Varga a učiteľka Margita Andreanská. Na začiatku nového školského roka sa s končiacimi pedagógmi za šebastovské Združenie rodičov a priateľov školy rozlúčil Tibor Štofko a za učiteľský kolektív novoustanovený riaditeľ šebastovskej školy Ján Kokinčák.

Nástupom nového pedagogického kolektívu vedeného riaditeľom Jánom Kokinčákom, v ktorom boli spočiatku učitelia Andrej Slaninka, Anna Rakovská, Elena Karšaiová a neskôr aj iní, začala sa písať nová kapitola v tom čase už päťtriednej Národnej školy v Nižnej Šebastovej.

Tridsaťročná pedagogická púť Júliusa Vargu na poste učiteľa, riaditeľa, správcu či manažéra školy spojená s Nižnou Šebastovou sa tak úspešne završila. Svojou činorodou pedagogickou a manažérskou prácou sa spolu s členmi aktuálneho miestneho školského orgánu (či už cirkevného alebo civilného) výraznou mierou pričinil nielen o zveľadenie (rozšírenie) vyučovacích priestorov, ale aj o celkové skvalitnenie výchovno–vzdelávacieho procesu a dobré meno školy, ktorá položila solídny vedomostný základ pre ďalšie vzdelanostné napredovanie svojich odchovancov. Zaslúženého dôchodku si však Július Varga dlho neužil, zomrel uprostred školských prázdnin 28. júla 1959 vo veku šesťdesiatšesť rokov. Manželka Emília, s ktorou mali Vargovci dvoch synov, ho nasledovala na ceste do večnosti 27. septembra 1964 vo veku šesťdesiatosem rokov. Obaja našli miesto posledného odpočinku v spoločnom hrobe na šebastovskom cintoríne.

Nemenej záslužná bola aj angažovanosť Júliusa Vargu v prospech miestnej rímsko-katolíckej cirkvi. Od svojho nástupu na pozíciu učiteľa v šebastovskej cirkevnej ľudovej škole v roku 1927 pôsobil zároveň aj ako kantor – organista v tunajšom kostole. Hra na organ sprevádzaná spevom (jeho a veriacich) ho zjavne napĺňala radosťou. Vďaka skvelému sluchu, talentu na spev a hru na organ bolo preňho pôsobenie v šebastovskom svätostánku doslova relaxom, odreagovaním sa od každodenných školských povinností. K svojim kantorským povinnostiam pristupoval rovnako zodpovedne ako k svojej pedagogickej službe. Láska k spevu ho priviedla do radov **Speváckeho zboru slovenských učiteľov**. O kvalitách tohto speváckeho telesa svedčia mnohé úspešné vystúpenia nielen doma na Slovensku, ale aj v zahraničí. Všetkými spomenutými, ale aj ďalšími nespomenutými aktivitami sa Július Varga natrvalo zapísal nielen do histórie Nižnej Šebastovej, ale aj do sŕdc mnohých jej obyvateľov. Preto by sa mal aj medzi súčasníkmi tešiť trvalej úcte a jeho pamätník na šebastovskom cintoríne patričnej pozornosti.

Veríme, že sa nám po dohode s kompetentnými orgánmi mesta Prešov podarí zachovať jeho hrobové miesto s náhrobným kameňom. Po nevyhnutnej oprave by tak miesto posledného odpočinku významnej osobnosti miestnej histórie mohlo opätovne nadobudnúť dôstojnú podobu pamätného miesta. Pretože na zachovaní a udržiavaní pamätných miest významných osobností, ktoré v minulosti výraznou mierou prispeli k povzneseniu niektorej zo sfér nášho spoločenského života, naozaj záleží.

Marián Bilý

Miesto posledného odpočinku Júliusa Vargu a jeho manželky Emílie s náhrobným kameňom na cintoríne v Prešove – Nižnej Šebastovej. Foto: Marián Bilý

František Mihalik (1959) – o šebastovskom futbale pohľadom hráča a dlhoročného funkcionára miestneho futbalového klubu

Fero Mihalik zamladi. Fotoarchív F. Mihalika

F. Mihalik v zrelom veku. Foto: J. Fenčák

Dlhoročné funkcionárske pôsobenie Františka Mihalika pri futbalovom klube TJ Slovana Nižná Šebastová je akiste dostatočnou zárukou dôkladného poznania jeho fungovania v rokoch úspešných i menej úspešných, keď sa vo vedení klubu vystriedalo viacero jeho kormidelníkov. Ich prácu i spoluprácu s nimi Fero dôverne poznal a z odstupu času sa ju v našom osobnom rozhovore pokúsil porovnať a z jeho pohľadu aj zhodnotiť.

Ako jeden z popredných funkcionárov šebastovského klubu bol priamym účastníkom početných rokovaní nielen v jeho rámci, ale aj s vonkajším futbalovým prostredím. Prostredníctvom stále živých spomienok na nesporne rušné a náročné, no preňho nepochybne aj veľmi zaujímavé a poučné obdobie jeho funkcionárskeho života so šebastovským futbalom možno nazrieť do futbalovej „kuchyne“ klubu a priblížiť takpovediac z prvej ruky bežne menej známe alebo celkom neznáme udalosti a problémy, ktorými klub v priebehu rokov prechádzal a jeho vedenie ich muselo riešiť, aby bol finančne a materiálne zabezpečený a mohol úspešne napredovať.

Hodnotenie udalostí jednotlivcom je či môže byť poznačené istou dávkou subjektivizmu, ktorú pripúšťame aj v danom prípade; každý človek má takpovediac svoj pohľad na istú vec, udalosť či istý problém, ktorý sa môže do istej miery líšiť od pohľadu iného či iných. Preto aj prezentovaný pohľad vnímame ako vstup do diskusie bez toho, aby sme ho spochybňovali či pokladali za úplne objektívny.

Prešovská nemocnica na Hollého ulici bola miestom, kde 27. novembra 1959 uzrel svetlo sveta prvorodený syn manželov Mihalikovcov Ferko. Rodičia pochádzali zo susedných obcí, otec František z Ľubotíc a mama Viktória, rodená Huľová z Nižnej Šebastovej. Rodina žila v tom čase v Ľuboticiach, kde Ferko, spolu so sestrami Danou a Ľubou, strávil prvé roky svojho života a tu, v starobylom ľubotickom kaštieli, navštevoval aj prvé dva ročníky základnej školy. Vyššie ročníky už absolvoval v novootvorenej škole na ľuboticko-šebastovskom pomedzí, hoci mohol prvý stupeň základnej školy dokončiť aj v starej ľubotickej škole. Z novej školy však mal doslova na skok na šebastovský Majer, kde bývali jeho starí rodičia, u ktorých trávieval po vyučovaní väčšinu voľného času.

Ferove futbalové začiatky boli preto spojené s Nižnou Šebastovou a známou Panskou záhradou v bezprostrednom susedstve Majera. Panská záhrada bola oddávna doslova liahňou šebastovských futbalových talentov, odchovala rad neskorších futbalových osobností. Mladší sa tu mali možnosť učiť futbalovým kúskom od starších. Cestou napodobňovania starších futbalistov, ktorí už ovládali základy futbalovej abecedy, sa vydal aj Fero. Vďaka blízkemu bydlisku starých rodičov bol častým návštevníkom Panskej záhrady.

Odpozorované futbalové „finesy“ si precvičoval v zápasoch so svojimi rovesníkmi. Patrili medzi nich najmä chlapci z neďalekého okolia Panskej záhrady, ktorí tu po skončení školských povinností trávievali temer každé popoludnie. V nekonečných futbalových súbojoch rozvíjali svoje talenty a neúnavne cibrili svoje futbalové umenie. A pozitívne výsledky sa čoskoro dostavili. Z chlapcov postupne vyrastala ďalšia relatívne silná šebastovská futbalová generácia. Okrem Fera Mihalika možno do nej zaradiť napríklad Ľubomíra Huľu, Miroslava Gajdoša, Petra Jakubča, Petra Pagurka, Jána Marcinčina, Františka Sinaja, Petra Kosiora, Ľubomíra Nováka, Ľubomíra Slaninku, Pavla Maťufku, Pavla Vislockého, Petra Stajanču a ďalších.

Fero Mihalik (tretí zľava) v žiackom futbalovom mužstve ZDŠ Ľubotice – víťaz Šarišského pohára. Prvý sprava tréner Oskár Poliak. Fotoarchív F. Mihalika

Po vytvorení šebastovského žiackeho mužstva zapojeného do aktuálnych futbalových súťaží v rámci školy i mimo nej stal sa Fero Mihalik jeho plnohodnotným členom. Mužstvo bolo odborne vedené trénerom Mikulášom Matejom, ktorý bol zaťom niekdajšieho skvelého šebastovského futbalového brankára Jozefa Hlavatého. Na zvýšení kvality herného prejavu začínajúcich futbalistov mal okrem neho výrazný podiel aj vtedajší učiteľ nemčiny a telesnej výchovy v základnej škole Ľubotice – Oskár Poliak, ktorý patril medzi popredných

hádzanárov Tatrana Prešov. Žiacke mužstvo dosahovalo pod ich vedením vynikajúce výsledky v rámci školských súťaží pod hlavičkou Základnej deväťročnej školy v Ľuboticiach i v žiackych súťažiach pod hlavičkou Telovýchovnej jednoty (TJ) Slovana Nižná Šebastová. V rámci nich sa šebastovské žiacke futbalové nádeje postupne prebojovali až do žiackej ligy, v ktorej sa zaradili medzi mestské futbalové tímy Košíc, Michaloviec či Bardejova.

Pre vtedajšiu obec Nižná Šebastová to bol vskutku mimoriadny úspech. Fero bol navyše najlepším strelcom žiackej ligy, od trénera Ladislava Pavloviča dostal ponuku hrať v mužstve žiakov Tatrana Prešov, kde však pobudol iba polrok. Po Ladislavovi Pavlovičovi prevzal trénerskú taktovku prešovských žiakov Milan Glovacký, ktorý zavádzal v mužstve moderné tréningové metódy a mal na hráčov oveľa vyššie nároky. Fero sa tak rozhodol pre návrat do Nižnej Šebastovej, do známeho športového prostredia k rovesníkom, medzi ktorými sa cítil dobre. Zaiste k tomu nemalou mierou prispeli aj pekné šebastovské futbalové „faninky“, o ktoré sa začal zaujímať.

V šebastovskom žiackom mužstve bol Fero, narodený v novembri, najmladší. Jeho skoršie narodení rovesníci Ľubomír Huľa, Peter Jakubčo, Peter Pagurko, Fero Sinaj či Janko Marcinčin kvôli veku v žiackom mužstve končili a pokračovali v dorasteneckom mužstve. Fero mohol ešte ďalší rok zotrvať medzi žiakmi, ale okrem žiackeho mužstva dostával vďaka svojim herným kvalitám príležitosť aj v dorasteneckom mužstve, ktoré v tom čase trénoval Ľudovít Kovalič. Kuriozitou zloženia šebastovského dorasteneckého futbalového mužstva bolo, že sa v ňom ako spoluhráči stretli vekovo najstarší hráč Janko Roman (o štyri roky starší ako Fero) a vekovo najmladší Fero Mihálik, pričom obaja spĺňali stanovené štvorročné vekové rozpätie dorasteneckých futbalistov.

Spoluhráčmi v šebastovskom žiackom mužstve, v ktorom Fero ešte mohol hrať, boli vekovo o čosi mladší Peter Stajanča, Ľubomír Novák, Pavol Vislocký, Ľubomír Slaninka, ale najmä neobyčajne talentovaní futbalisti Miroslav Gajdoš, Pavol Maťufka či Peter Kosior, ktorí okrem nesporného talentu mali vôľu systematicky a cieľavedomo trénovať, vďaka čomu sa im podarilo presadiť sa aj v mužstvách vyšších futbalových súťaží.

Fero bol na svoj vek telesne dobre stavaný, navyše typ futbalového bojovníka, čo ho predurčilo hrať na poste stredného útočníka, zakončovateľa a úspešného strelca. Veľký podiel na jeho úspešnom zakončovaní akcií mali najmä jeho spoluhráči v zálohe Miroslav Gajdoš či Ľubomír Huľa a v útoku Ľubomír Novák a Peter Jakubčo. Vďaka ich kvalitným prihrávkam sa dostával do šancí, ktoré úspešne premieňal.

Aj po rokoch si Fero Mihalik rád spomína na svoje futbalové žiacke a dorastenecké začiatky. Na veľké oduševnenie hráčov, na cieľavedomú trénerskú prácu Mikuláša Mateja či Ľudovíta Kovaliča a ich zhovievavý prístup k mladým začínajúcim futbalistom. Na silné finančné zázemie klubu (v čase ekonomického vedenia Andreja Geletu) poskytujúceho nielen mužom, ale aj žiakom a dorastencom pobyty na prípravných futbalových sústredeniach a v neposlednom rade na veľkú podporu domácich futbalových fanúšikov. Výsledkom všeobecného futbalového nadšenia boli úspechy šebastovských mužstiev všetkých vekových kategórií.

Silná generácia dorastencov bola solídnou hráčskou základňou pre mužstvo mužov Slovana Nižná Šebastová pod trénerským vedením Eduarda Holingu. Niektorí z bývalých dorastencov, ako napríklad Rudolf Jakubčo, Peter Kosior či Pavol Maťufka pobudli v šebastovskom A mužstve hrajúcom v tom čase 1A triedu iba relatívne krátky čas, pretože svojimi futbalovými kvalitami upútali pozornosť finančne bohatších klubov hrajúcich vyššie futbalové súťaže, ako boli napríklad Svidník, Stropkov či Veľký Šariš s možnosťou poskytnúť hráčom vyššie honoráre.

Mužstvo žiakov TJ Slovan Nižná Šebastová (F. Mihalik v dolnom rade šiesty zľava) pred autobusom futbalového klubu po zápase v Kamenici. V podrepe prvý zľava tréner Ľ. Kovalič, v stoji nad ním šofér J. Komka. Fotoarchív Františka Mihalika

Po skončení základného štúdia v ľubotickej škole pokračoval Fero Mihalik v trojročnom štúdiu odboru automechanik v učňovskej škole v Prešove. Po jej úspešnom ukončení v roku 1977 nastúpil do zamestnania v podnikoch Závody priemyselnej automatizácie Prešov, Agrostav Prešov a Pozemné stavby Prešov, v ktorých pôsobil s dvojročnou prestávkou vynútenou povinnou základnou vojenskou službou až do roku 1989. V apríli roku 1989 sa rozhodol samostatne podnikať, najprv si otvoril živnosť súvisiacu s tesnením okien, v roku 1991 sa presunul do oblasti služieb, keď oficiálne otvoril prevádzku občerstvovacieho zariadenia Amfora v areáli šebastovského futbalového štadióna. Poskytovaním kvalitných služieb bola Amfora obľúbeným miestom navštevovaným nielen futbalovými fanúšikmi, ale aj ľuďmi z blízkeho i vzdialenejšieho okolia.

Základnú vojenskú službu absolvoval Fero v rokoch 1978 až 1980 vo vojenskom futbalovom klube Dukla Bechyně hrajúcom súťaž Krajské majstrovstvá s futbalistami Písku či Milevska. Z postu stredného útočníka prešiel na post obrancu – stopéra. Po skončení vojenčiny sa vrátil do mužstva TJ Slovan Nižná Šebastová, kde hral na stopérskom poste spolu s Jožkom Balážom, neskorším hráčom Tatrana Prešov.

Postupný odchod kľúčových šebastovských hráčov do iných futbalových tímov evidentne oslabil šebastovské futbalové A mužstvo, čo sa samozrejme premietlo aj do jeho menej kvalitného herného prejavu a následne aj do nelichotivých výsledkov zápasov a postavenia v tabuľke. Celkovej atmosfére neprospel ani osobný konflikt medzi klubovým ekonomickým manažérom Andrejom Geletom a Ladislavom Bujkom vyúsťujúcim do odchodu Andreja Geletu z klubu; na jeho post nastúpil Ladislav Bujko. Výmena, žiaľ, nepriniesla očakávané pozitívne výsledky. Pozitíva nepriniesli ani funkcionárske „posily“ Ervín Jusko, Ján Ďuro a Jozef Jurišin, ktoré získal na svojom pracovisku (Slovenská pošta Prešov) tréner Eduard Holinga.

Zložitá bola nielen finančná, ale aj materiálna situácia v klube (voda v šatniach, jediná súprava dresov atď.). Fero Mihalik bol v tom čase ešte aktívnym hráčom, no popri tom začal pracovať aj na poste funkcionára klubu. V súvislosti s novou pozíciou musel sa zaoberať aj riešením akútnych domácich problémov komplikujúcich normálny chod klubu. Hráčsky servis s praním a sušením dresov mu najprv pomáhali riešiť manželia Iždenczyovci, ktorí sa po Ferovej svadbe s ich dcérou Nadeždou v roku 1980 stali jeho svokrovcami. Po čase sa správcovstva klubu ujal sám.

V manželke Nadi našiel Fero spoľahlivú celoživotnú partnerku, ktorá mala pochopenie pre jeho časovo náročnú prácu futbalového funkcionára. Starostlivosťou o deti Ivana a Michaelu mu vytvorila také rodinné zázemie, že sa svojej celoživotnej záľube (futbalu) mohol naplno venovať najprv ako futbalový hráč a potom aj ako funkcionár futbalového klubu. Jeho hráčska futbalová kariéra sa skončila v roku 1987 po problémoch s trieslami a ich nútenou operáciou. Ako dvadsaťosemročný sa tak rozhodol venovať výlučne funkcionárskej práci v šebastovskom futbalovom klube.

Od novej sezóny 1987/1988 vytvoril Fero Mihalik funkcionársky tandem s vtedajším trénerom šebastovského A mužstva Eduardom Holingom. Spolupráca s ním bola preňho ozajstnou školou diplomacie. Edovi, aj vďaka svojmu postaveniu v zamestnaní, nechýbalo sebavedomie a diplomatické skúsenosti z mnohých rokovaní vo svojom profesijnom zamestnaní, ktoré využíval aj pri rokovaniach s funkcionármi iných futbalových klubov (napríklad pri kúpe vyhliadnutých hráčov – posíl do mužstva, ktoré trénoval). Fero si aj po dlhom čase spomína na Edovo ostrieľané diplomatické rokovanie so sabinovskými funkcionármi pri kúpe ich hráča Iva Alznauera. Edov rázny odchod po neprijatí jeho finančnej ponuky druhou stranou bez ďalšieho dohodnutia sumy mi pripomenul moje skúsenosti s trhovými obchodníkmi v čase mojich pracovných pôsobení v Ázii (India, Čína), kde som najprv okúsil a neskôr aj uplatňoval podobné praktiky. Edo sa čoskoro dočkal úspechu. Už na ďalší deň mu vraj telefonovali Sabinovčania, že súhlasia s ním navrhnutou sumou; hráčsky prestup do šebastovského mužstva sa tak mohol úspešne dokončiť.

Nový vietor do šebastovského futbalového klubu vpustil rázny manažér Ing. Milan Vaľko. Oficiálne ustanoveným predsedom klubu nebol (zostal ním naďalej Ján Ďuro), ale prakticky stál na jeho čele a viedol rokovania s funkcionármi iných klubov a prípadnými obchodnými partnermi. Jeho pracovné metódy, ktoré Fero dôverne poznal (lebo sa na nich zúčastňoval spolu s ním), boli celkom iné, aké poznal zo spoločných rokovaní s Edom Holingom. Premyslené diplomatické komunikovanie s chladnou hlavou a racionálnym kalkulom, ktoré praktizoval Edo Holinga, zväčša prinášalo úspech (ako napríklad so sabinovskými funkcionármi).

Neskromné vystupovanie v snahe „ohúriť“ druhú stranu uplatňované pri rokovaniach s novým manažérom klubu bolo skôr brzdou, najmä ak bol na druhej strane rokovacieho stola rovnako silný a sebavedomý partner. Dosiahnuť kompromis prospešný pre obe strany rokovania tak trvalo často podstatne dlhšie, kým sa našla pre obe strany prijateľná a schodná cesta. I keď vraj Fero zjavné nedostatky takejto rokovacej stratégie videl, nijako zásadne ju vzhľadom na svoje funkčne podradené postavenie k manažérovi klubu meniť nemohol. Ak chcel v aktuálnom funkcionárskom tandeme s Ing. Milanom Vaľkom zotrvať, musel prijať ním dané pravidlá hry. Vydržalo mu to celých sedem rokov, po uplynutí ktorých sa Ing. Vaľko rozhodol (vzhľadom na svoj zdravotný stav a vraj isté pracovné nezhody s Ferom, podľa neho malicherné) ukončiť svoje manažérske pôsobenie v šebastovskom futbalovom klube.

Ing. Milan Vaľko bol vďaka svojej obchodnej šikovnosti, istej dravosti a ambíciám (svedčí o tom aj jeho profesijný postup z postu „strediskára“ či vedúceho výroby až na post riaditeľa renomovaných stavebných firiem – Stavservis

Prešov a Staving Prešov) úspešný ponovembrový manažér v stavebníctve. Po jeho nástupe do vedenia si šebastovský futbalový klub finančne výrazne pomohol, získal dostatok finančných prostriedkov na solídne fungovanie.

Vzhľadom na svoje postavenie v klube chcel mať Ing. Milan Vaľko pri prerozdeľovaní finančných prostriedkov pre jednotlivé futbalové tímy (žiacky, dorastenecký a mužský) v rámci klubu rozhodujúce slovo. Problémom bolo, že mu pri prerozdeľovaní chýbala objektivita. Bolo takpovediac nad slnko jasné, že najväčšie výdavky mal šebastovský klub na zabezpečenie normálneho chodu mužstva mužov, menšie na dorastencov a najmenšie na žiakov. Realita v šebastovskom klube bola však v tom čase iná. V mužstve šebastovských dorastencov vtedy hrali dvaja Vaľkovi synovia, ako aj dvaja synovia jeho priateľa podnikateľa Františka Majirského. Uvedené okolnosti spôsobili, že najväčšiu finančnú podporu z pokladnice klubu dostávalo práve dorastenecké mužstvo, čo išlo najmä na úkor mužstva mužov. Hráči A mužstva to pokladali za neprávosť, ktorá medzi nimi právom vyvolala nevôľu.

Šebastovské A mužstvo navyše výrazne oslabili viaceré odchody kvalitných hráčov z radov domácich odchovancov do iných mužstiev. Nové vedenie sa vzniknutý problém pokúsilo riešiť prostredníctvom hosťovania hráčov z prešovského Tatrana; s jeho funkcionármi malo dobré vzťahy. Medzi hosťujúcimi hráčmi z Tatrana boli však najmä takí, ktorí nemali v prešovskom tíme stabilné miesto. Pričasto sedeli na striedačke bez dostatku herných príležitostí, čo sa prejavilo v ich „nevyhratosti“ aj po príchode na hosťovanie do šebastovského mužstva. Kvalitu hry sa tak ani po príchode hosťujúcich hráčov nepodarilo výrazne zvýšiť, aj keď sa vedenie mužstva o to všemožne usilovalo.

Hovorí sa, že rýchlo dosiahnutý profesijný postup človeku viac škodí ako prospieva. Často mu totiž takpovediac stúpne sláva do hlavy, čo obyčajne vedie k postupnej strate pokory, sebakritiky a súdnosti, čoraz k väčšiemu odtrhnutiu sa od reality a v súvislosti s tým aj k neskoršiemu postupnému celkovému úpadku (morálnemu a zdravotnému). A následne k tvrdému stretu s realitou, ktorej musí opäť čeliť a vyrovnať sa s ňou, alebo v horšom prípade aj nevyrovnať, čo má neraz tragický koniec. Čosi podobné sa v záverečnej fáze života prihodilo aj predtým vskutku úspešnému podnikateľovi Ing. Milanovi Vaľkovi. V pamäti priateľov, známych a priaznivcov šebastovského futbalu zostane však natrvalo zapísaný ako jeden z futbalistov zlatej éry šebastovského futbalu a funkcionár, ktorý v priebehu siedmich rokov v pozícii manažéra pomáhal finančne a materiálne stabilizovať šebastovský klub a vytvoriť preň prijateľné podmienky fungovania v zložitej dobe jeho existencie.

V roku 1994 nastúpil na post manažéra šebastovského futbalového klubu Ing. Ľubomír Duplák. Podobne ako jeho predchodca na manažérskom poste miestneho futbalového klubu Ing. Milan Vaľko, aj on využil možnosti slobodného podnikania, ktoré vzišli z novej spoločensko – politickej situácie po novembri 1989. Pôvodne vyštudovaný inžinier nastúpil na v našom prostredí doposiaľ neprebádanú a preto aj dosť neistú cestu začínajúceho podnikateľa. Po rozpačitých začiatkoch podnikania v tandeme (s manželkiným bratom) sa postupne vďaka jemu vlastnej rozvahe, prístupu k informáciám, schopnosti pracovať s nimi a následne predvídavo investovať prichádzali postupne úspechy a nárast materiálneho i finančného imania. V roku 1994, keď sa uchádzal o post predsedu šebastovského futbalového klubu a aj sa ním stal, bol už po piatich rokoch od Nežnej revolúcie v roku 1989 úspešným podnikateľom a majiteľom prosperujúcej stavebnej firmy Ekoprim Prešov.

Ing. Ľubomír Duplák (na rozdiel od bývalého manažéra klubu Ing. Milana Vaľka) mal o post oficiálne schváleného predsedu šebastovského futbalového klubu záujem. Prevzal ho na oficiálne zvolanom stretnutí členov klubu od niekoľkoročného predsedu Jána Ďura, ktorého ako svojho kolegu či spolupracovníka v prešovskej Slovenskej pošte do šebastovského klubu pred rokmi získal Edo Holinga. Nový predseda klubu dbal na to, aby bol priebeh odovzdávania a preberania funkcie právne ošetrený a patrične zdokumentovaný. Novinkou bola aj oficiálna voľba výboru klubu. Jeho členmi sa okrem predsedu Ing. Ľubomíra Dupláka a tajomníka Fera Mihalika stali Vincent Baran, Igor Túš a Ján Duplák. Hlavná ťarcha riešenia každodenného chodu futbalového klubu bola však najmä na pleciach predsedu Ing. Ľuba Dupláka a viacročnými skúsenosťami organizačne ostrieľaného tajomníka klubu Fera Mihalika.

Predseda klubu, ktorý poznal futbalové dianie najmä z pozície bývalého futbalového rozhodcu, v ňom našiel ozajstnú organizátorskú oporu. Fero Mihalik dôverne poznal nielen bežné potreby normálneho fungovania šebastovského klubu, ale aj dianie v rámci štruktúr slovenského futbalového zväzu, do ktorých sa medzičasom prepracoval a úspešne v nich pôsobil. Vedomosti, ktoré v nich nadobudol, úspešne aplikoval aj v domácom šebastovskom klube, kde mu v tomto smere mohol iba ťažko niekto konkurovať. V tandeme s každým predsedom šebastovského klubu bol síce v podriadenom vzťahu, ale z hľadiska poznania organizačného riadenia futbalového diania mal určite navrch. Preto všetci predsedovia oceňovali prácu, ktorú robil v prospech klubu.

Na normálny chod potreboval šebastovský futbalový klub (v začiatkoch ešte v korunách) približne jeden milión korún ročne. V tom boli zarátané napríklad finančné prostriedky pre trénerov, hráčov, stanovené platby rozhodcom, platby na cestovné a pohonné hmoty autobusov, pre šoféra atď. Tajomník klubu mal v kompetencii napríklad platby energií, platby za kosenie futbalového trávnika atď. Správcami zabezpečujúcimi starostlivosť o trávnik (polievanie, „lajnovanie“, kosenie) boli spočiatku Vlado Krivý a jeho syn Pavol. Po ich odchode prevzali správcovské povinnosti manželia Želázkovci. Janko mal na starosti futbalový trávnik a všetky s ním súvisiace práce, Betka sa starala o dresy, uteráky a udržiavanie poriadku v interiérových priestoroch klubu. Značným uľahčením práce

pri pravidelnom kosení trávnika bola nová akvizícia klubu – traktorová kosačka Husqarna s príslušenstvom. Potrebnú finančnú čiastku na jej kúpu zabezpečil vďaka svojim kontaktom tajomník klubu.

Príchodom nového predsedu a finančnou zábezpekou futbalového klubu podarilo sa opätovne oživiť jeho pomaly zachádzajúcu slávu. Ťažiskový funkcionársky tandem Duplák – Mihalik viedol klub šestnásť rokov naplnených systematickou organizátorskou prácou a vhodným dopĺňaním mužstiev akvizíciami kvalitných hráčov a trénerov, ktorí boli predpokladom kvality ich herného prejavu. Vynútený nákup hráčov bol vyvolaný nedostatkom domácich odchovancov spôsobeným ich predošlým odchodom za výhodnejšími podmienkami do lepšie finančne a materiálne situovaných mužstiev.

Vďaka pretrvávajúcim dobrým vzťahom vedenia šebastovského klubu s funkcionármi Tatrana Prešov prichádzali do šebastovských mužstiev všetkých vekových kategórií nielen futbalovo zrelší hráči, ale aj osvedčení tréneri. Pravda, zaiste to bolo aj kvôli slušným honorárom za ich dobre odvedenú prácu z financií zabezpečených predsedom klubu. Medzi kormidelníkmi šebastovského A mužstva sa objavili mená skvelých futbalistov, napríklad Jozefa Fabiana, Eduarda Čabalu, Marka Petruša, Ladislava Dvorščáka či Michala Barnu, z ktorých niektorí tu pôsobili aj opakovane. Odborné trénerské vedenie s prepracovanou metodikou tréningov sa pozitívne prejavovalo na kvalite hry a dosahovaní priaznivých výsledkov v dlhodobom pôsobení šebastovského A mužstva v rámci štvrtej futbalovej ligy. Kvalitná hra blahodarne pôsobila na zvyšovanie návštevnosti futbalových zápasov. Nižná Šebastová začala opätovne (ako kedysi) žiť futbalom.

Dobré finančné zabezpečenie klubu poskytlo hráčom šebastovského A mužstva zúčastniť sa v rokoch 1995 – 1997 na neoficiálnych majstrovstvách sveta vo futbale amatérskych klubov v Holandsku. Šebastovskí futbalisti si na nich počínali výborne a dosiahli znamenité úspechy. Spomedzi stosedemdesiatich zúčastnených zahraničných účastníkov sa v roku 1995 umiestnili na treťom mieste. V nasledujúcom roku 1996 obsadili prvé miesto a stali sa neoficiálnymi futbalovými majstrami sveta amatérskych klubov. V roku 1997 skončili na druhom mieste. Bol to zaiste jeden z najvýraznejších úspechov v celej histórii šebastovského futbalu.

Úspešní šebastovskí futbalisti s tromi pohármi za prvé, druhé a tretie miesto na neoficiálnych futbalových majstrovstvách sveta amatérskych klubov v Holandsku v rokoch 1995 – 1997. Fero Mihalik v hornom rade tretí zľava.
Neskoršie pamätné foto z apríla 2008 na šebastovskom ihrisku: Ján Fenčák

Oduševnení priaznivci šebastovského futbalu v prípade oslovenia vždy keď mohli, poskytli pomocnú ruku. Vynaliezavému tajomníkovi Ferovi Mihalikovi sa tak vďaka jednému z nich (Alexandrovi Snинčákovi) podarilo získať osem relatívne zachovaných buniek na prezliekanie mužstiev žiakov a dorastencov. Po ich premyslenom vynovení drevenými palubovkami vyrobenými z kmeňov topoľov lemujúcich futbalový areál vznikli v interiéroch buniek komfortné šatne, ktoré v neveľkej murovanej budove klubu chýbali. Tajomník klubu postupne zveľadil aj vnútorné priestory hlavnej budovy, v ktorej sa mu podarilo pomocou rozvodov zaviesť teplo z kozuba umiestneného v centrálnej miestnosti s vyhľadávaným pohostinným zariadením Amfora do vedľajších miestností určených pre hráčov či rozhodcov.

Vďaka mnohým stavebným úpravám v interiéri budovy a rovnako aj v exteriéri sa šebastovský futbalový areál stal príťažlivým prostredím nielen pre športové, ale aj kultúrno-spoločenské podujatia Šebastovčanov. Pravda, nie všetci privítali čulý denný športový (futbalový), ale príležitostne aj večerný kultúrno-spoločenský ruch na miestnom futbalovom ihrisku. Boli aj takí, najmä v jeho bezprostrednom susedstve, ktorým vyslovene prekážal a rozhodli sa proti tomu konať nehľadiac na možnú stratu najnavštevovanejšieho miesta športového vyžitia miestnych obyvateľov všetkých vekových kategórií.

Netransparentné podnikateľské zámery cielené v skutočnosti na premenu bývalého obľúbeného a bohato navštevovaného futbalového areálu na obytnú zónu rodinných domov nadobúdajú krok za krokom reálnejšiu podobu. Tí, ktorí nezažili nezabudnuteľnú atmosféru nadšených fanúšikov na veľkolepých futbalových zápoleniach miestnych futbalistov zrejme ani netušia, o čo prišli. Tí, ktorí boli pravidelne pri tom, si zaiste uvedomujú obrovskú stratu miesta, ktoré im prinášalo ozajstný športový zážitok, rozptýlenie, radosť a potešenie. O strate jediného šebastovského solídne vybudovaného futbalového areálu potrebného nielen pre rozvoj talentovanej miestnej futbalovej mládeže, ale aj na športové aktivity skôr narodených Šebastovčanov ani nehovoriac. Možno sa nás naši potomkovia opýtajú skôr ako si myslíme, prečo sme pre záchranu miestneho futbalového areálu neurobili viac, aby sme zabránili jeho zániku. Výčitka oprávnená alebo neoprávnená? Nuž, snaha bola ...

Niekdajší tajomník šebastovského futbalového klubu František Mihalik zažil v priebehu svojho dlhoročného pôsobenia v ňom veľa príjemných chvíľ, ktoré, ako spomína, mu natrvalo utkveli v pamäti. Boli však aj chvíle menej príjemné, ba aj nepríjemné, na ktoré nerád spomína. Jeho najväčším životným sklamaním, ako to potvrdil pri našom rozhovore, bol zánik šebastovského futbalového areálu a v súvislosti s ním aj šebastovského futbalového klubu, ktorému zasvätil podstatnú časť svojho života. Pamätá si začiatok i ďalší priebeh strastiplnej cesty, ktorá k nemu viedla a po našom rozhovore ich z jeho stále živých spomienok poznám aj ja, ale je to neveselá história, preto sa k nej nechcem vracať.

Zánik šebastovského futbalového areálu a s ním aj oficiálny koniec miestneho organizovaného futbalu vnímam aj ja ako jednu z najsmutnejších kapitol v nedávnej histórii niekdajšej samostatnej obce, dnes miestnej časti Prešova. Vnímam ju nielen ako prehru ľudí, ktorí vo futbale nevideli len športové zápolenie, ale aj jednu z možností zbližovania a stmeľovania obyvateľov miestnej komunity. Preto sa usilovali zachovať športovisko, ktoré tento potenciál malo a celé roky ho aj plnilo. Navyše poskytovalo priestor pohybovým a herným aktivitám mladých ako vhodný doplnok ich psychohygieny, istej rovnováhy medzi duševnou a telesnou aktivitou. V konečnom dôsledku je to teda prehra nás všetkých, aj keď si to možno mnohí ani neuvedomujú. Ak však záujmy jednotlivca prevážia nad záujmami väčšiny, chyba bude pravdepodobne niekde v spoločenskom systéme. Preto je namieste otázka – čo s tým...?

Hovorí sa: „Škoda plakať nad rozliatym mliekom.“ Áno, stalo sa a bolí to. Ale život (podobne ako šport) prináša aj prehry – zaslúžené, ale aj nezaslúžené. So zaslúženými (napríklad po slabom výkone v športe, ale aj v živote) sa zmierujeme a prekonávame ich rýchlejšie. Nezaslúžené prehry bolia podstatne dlhšie. Najmä vtedy, keď ste presvedčení, že ste k zápasu pristupovali zodpovedne a podali veľmi dobrý výkon dodržiavajúc stanovené pravidlá hry, ale váš súper (vyjadrené športovou terminológiou) sa nimi neriadil, jednoducho nehral fair play a s pomocou zainteresovaných rozhodcov zápas vyhral. Výsledkom je frustrácia, opodstatnený pocit krivdy a sklamania. Ale v dnešnom chaotickom svete to už asi ani nie je nič výnimočné. Napriek tomu netreba strácať nádej a rezignovať.

Naopak, treba sa opätovne zmobilizovať, pozitívne motivovať a pokračovať v nastúpenom trende skvalitňovania podmienok života miestnej komunity. Nadväzujúc na nesporné úspechy z ostatných rokov dosiahnuté vďaka mnohorakým iniciatívam členov Občianskeho združenia Naša Nižná Šebastová a jeho podporovateľov. Iniciatívy združenia boli úspešné vtedy, keď sa nimi navrhované projekty stretli s pochopením kompetentných orgánov mesta Prešov, ktoré sa s nimi stotožnili a spoločnými silami sa potom doviedli do úspešného konca, ako o tom svedčia napríklad projekt vybudovania nových priestorov miestnej materskej školy a projekt revitalizácie Panskej záhrady.

Marián Bilý

František Mihalik (druhý zľava) ako funkcionár v štruktúrach Slovenského futbalového zväzu.
Vtedajší predseda SFZ František Laurinec (tretí zľava) na návšteve Oblastného futbalového zväzu v Prešove.

ČLOVEK PRE ČLOVEKA

Oznam neziskovej organizácie Človek pre človeka:

Nezisková organizácia **Človek pre človeka** je zameraná na podporu a pomoc rodinám najmä v Prešove a jeho okolí, ktoré čelia životným ťažkostiam a finančnej núdzi. Naša misia je poskytovať komplexnú pomoc rodinám zo sociálne slabších vrstiev, rodinám, v ktorých došlo k úmrtiu aspoň jedného rodiča, viacpočetným rodinám a rodinám, kde je aspoň jeden člen vážne chorý alebo zdravotne postihnutý.

Veríme, že rodina je základným stavebným kameňom spoločnosti, a preto je naša pomoc orientovaná na posilnenie jej integrácie a pohody.

Radi by sme vám predstavili projekt

Daruj 1€ mesačne,

pretože veríme, že aj malá pravidelná pomoc má veľký význam.

Zriadením trvalého príkazu na 1€ mesačne
na číslo účtu: **SK31 7500 0000 0040 0801 8342**
nám pomôžete vytvoriť stabilný finančný základ,
vďaka ktorému môžeme dlhodobo a priebežne pomáhať
rodinám v ťažkých životných situáciách.

Keď sa spojí mnoho ľudí a každý prispeje hoci
len malým kúskom, dokážeme spolu vytvoriť veľké veci!

Ďakujeme za pochopenie.

Alena Tulejová

4			8	5				3
				3	4			
6	8	3			9		5	4
	4					7	2	
		6	3	4			9	
		1	6		2			5
				6	8	4		9
		8			3	1		2
7		4		2	1	5	3	8

Vtip:

Ahoj, volám sa Peťa, mám 55 rokov, narodila som sa 5. 5. 1955, bývam na 5. poschodí v byte číslo 5 a povedala som si, že v tom bude nejaká symbolika. A tak som nastúpila na MHD s číslom 5, išla som na 5. dostihy v tomto roku a stavila som na koňa s číslom 5.
- A čo, vyhrali ste?
- Nie, skončil piaty, debil!

***

Dnes ráno som v kaviarni zazrel chlapíka – sedel tam a popíjal kávu, len tak, bez smartfónu, tabletu, notebooku ... strašný čudák!

Vydáva: OZ Naša Nižná Šebastová,
Včelárska 23, 080 06, IČO 42 341 418
Distribúcia bezplatne do poštových schránok. O vaše postrehy, názory a podnety sa môžete s nami podeliť na e-mailovej adrese:
nasaniznasebastova@gmail.com